

MYSTINEN SABAN KUNINGATAR

MIKSI KUNINGATAR KÄVI JERUSALEMISSA?

Raamatussa mukaan Salomo pystyi vastaamaan kaikkiin Saban kuningattaren esittämiin kysymyksiin, mutta kuningatar itse on arvoitus. Mistä hän oli lähtöisin? Miksi hän matkasi Etiopiasta Jerusalemiin? Entä keitä ovat falashat, jotka väittävät polveutuvansa hänestä?

Saban kuningattaresta kerrotaan Raamatussa, Koraanissa ja monissa arabialaisissa ja persialaisissa kertomuksissa. Hänen asemansa oli Etiopian perinteessä niin merkityksellinen, että sekä Etiopian hallitsija että falashat - Etiopian juutalaiset – ovat halunneet pitää häntä kantaäitinään.

Raamatun Ensimmäisessä kuninkaiden kirjassa käsitellään laajasti Salomon aikaa. Siinä kerrotaan Salomon hyvistä teoista ja kuvaillaan myös Saban kuningattaren käyntiä Jerusalemissa.

Salomon koettelemukset

Saba, sijaitsi Arabian niemimaalla alueella, joka nykyisin on osa Pohjois-Jemeniä, ja jonka pääkaupunki oli Marib. Sabalaiset olivat perustaneet siirtokuntia myös kauemmaksi pohjoiseen, lähemmäksi Jerusalemiä, ja Saban kuningatar oli todennäköisesti lähtöisin jostakin sabalaisten perustamasta siirtokunnasta.

Mutta miksi kuningatar meni Jerusalemiin? Raamatun mukaan Saban kuningatar oli kuullut Salomon maineesta ja halusi asettaa tämän koetukselle esittämällä tälle muutamia vaikeita kysymyksiä. Suurin syy vierailuun olivat kuitenkin todennäköisesti Israelin kuningaskunnan rikkaudet. Raamatussa mainitaan myös kaupankäynnistä. Saban kuningatar toi mukanaan suuret määrät hajusteita, jalokiviä ja 120 talenttia kultaa, ja Salomo puolestaan antoi hänelle ” kaiken mitä tämä halusi ja pyysi”. Tiedetään, että Sabalaiset olivat etevä kauppamiehiä, ja todennäköisesti näiden kahden maan välinen kaupankäynti sai alkunsa tuolloin.

Etiopian ruhtinaat

Etiopialaisen legendan mukaan Salomo ja Makeda rakastivat toisiaan ja heidän liitostaan syntyi juutalainen ruhtinas Menelik, josta tuli Etiopian ensimmäinen keisari.

Tämä legenda on verrattain myöhäiseltä ajalta, 1200- tai 1300-luvulta. Sen mukaan Etiopian keisaria alettiin

nimittää ”Juudan leijonaksi”, ja keisarin vaakunassa on kuusisakarainen Daavidin tähti.

Legendan aineksia on tavattu myös Etiopian juutalaisuudessa, joka puolestaan on vaikuttanut maan kristinuskoon. Yksi esimerkki on se, että Etiopian kristityt ympärileikkauttavat poikalapsensa heti kastamisen jälkeen.

Falashojen erikoisuuksia

Etiopian juutalaisten eli falashojen alkuperästä ei olla täysin selvillä. Suuren yleisön tietoon heidän olemassaolonsa tuli vasta vuonna 1985, jolloin joukoittain falashoja lähti Sudanista Israeliin. Tuolloin nämä mustat kristityt saivat Addis Abeban kommunistiselta hallitukselta luvan matkustaa lentokoneella Israeliin, minne he perustivat pienen siirtokunnan.

Kymmenen vuotta aiemmin Israelin ylipappi oli myöntänyt, että falashat ovat juutalaisia, ja katsonut heidän kuuluvan valittuun kansaan. Hänen mukaansa he polveutuivat Jaakobin viidennestä pojasta, Danista. Assyrian kuningas Sargon oli karkottanut Danin jälkeläiset Babyloniin, mistä he ovat saattaneet siirtyä Etiopiaan Jemenin kautta. Tämän mukaan Saban kuningatar kuului Danin sukukuntaan, mutta se, miten juutalaisten hajaantuminen on tapahtunut, voidaan tulkita monella tavalla.

Varmaa kuitenkin on, että juutalaisuudella on vanhat sukujuuret Etiopiassa, ja sen ansioista falashat ovat ehtineet kehittää siellä monia ominaispiirteitä. Heidän Messiaansa, joka sai nimen Theodoros, oli määrä hallita 40 vuotta Jerusalemissa ja sen jälkeen 40 vuotta Etiopiassa, ennen kuin maailmassa alkaa rauhan aika. Falashoilla on oma nunna- ja munkkijärjestönsä. He eivät tiedä mitään Talmudista, kirjoittavat tekstinsä Etiopian vanhalla kielellä, ge'ezillä ja ympärileikkauttavat poikalapsensa Afrikan sarven seutujen perinteen mukaan.

Raamatun kuningatar

Niitä, jotka haluavat tietoja Saban kuningattaren ja Salomon tapaamisesta, kiinnostaa vaikeasti selvitettäviä tosiasioita enemmän se, että Raamattua pidetään kirjana, jossa Jumala ilmaisee tahtonsa uskoville, mutta jota toisaalta joudutaan tulkitsemaan.

Jumalalta Salomo pyysi viisautta – viisautta ja arvostelukykä – jotka opettivat hänet alistumaan Jumalan tahtoon, mistä on osoituksena Salomon kuuluisa tuomio.

Saban kuningattaren tehtävä Raamatun kertomuksessa on osoittaa Salomolle suotu viisaus ja hänen valtakuntansa hyvinvointi, jotka olivat myös muille kuin juutalaisille todiste Israelin Jumalan mahdista. ”Kiitetty olkoon Herra, sinun Jumalasi, joka on mieltynyt sinuun niin, että on asettanut sinut Israelin valtaistuimelle. Koska herra rakastaa ikuisesti Israelia, hän on pannut sinut kuninkaaksi pitämään lakia ja oikeutta”, Saban kuningatar sanoi Raamatun mukaan Salomolle.

Jumalaan uskova Salomo on siis esimerkki ei-uskoviille. Saban kuningattaren selitykset osoittavat myös, että Jumalan sanoma on tarkoitettu kaikille maailman ihmisille, joskin se on ennen muuta tarkoitettu valitulle kansalle.

Jeesus esittää Saban kuningattaren tapauksen vastalauseeksi aikalaisilleen, kirjanoppineille ja fariseuksille, jotka kieltäytyivät tunnustamasta hänen asemaansa. "Etelän kuningatar herää tuomiolle yhdessä tämän sukupolven kanssa ja langettaa sille tuomion. Hän tuli maanäristä saakka kuulemaan Salomon viisautta, ja tässä teillä on enemmän kuin Salomo."

Ihmetystä herättävä kohta

"Saban kuningatar sai nähdä, miten viisas Salomo oli. Hän näki myös, millaisen palatsin Salomo oli rakentanut, millaisia ruokia hänen pöydässään tarjottiin, miten hän alaisensa asuivat ja miten palvelu oli hovissa järjestetty. Hän näki palvelusväen asut, samoin juomanlaskijat ja heidän asunsa sekä polttouhrit, jotka kuningas uhraisi Herran temppelissä.

Tämän kaiken hän näki, ja hän mykistyi ihmetyksestä."

Raamattu (1. Kun. 10: 4-5)

Kuningattaren ylistys

"Hän sanoi kuninkaalle: Totta se oli, mitä maassani kuulin sinusta ja viisaudestasi.

Minä en uskonut niitä puheita ennen kuin nyt tulin ja näin kaiken omin silmin. Eihän minulle ole kerrottu tästä puoliakaan. Sinulla on viisautta ja kaikkea hyvää enemmän kuin olin kuullut.

Onnellisia ovat sinun vaimosi, onnellisia nämä palvelijat, jotka saavat olla luonasi ja kuunnella viisaita sanojasi!" Raamattu (1. Kun. 10:6-9)

Saban kuningattaren ihailua Salomoa kohtaan käy ilmi Raamatun sanasta. Juutalais-kristillisessä perinteessä he osoittavat toisiaan kohtaan molemminpuolista kunnioitusta. Saban kuningatar ylistää Salomon viisautta ja Salomo täyttää kaikki hänen toiveensa.